

İbrahim Yusifoğlu
Azərbaycan Yazıçılar və
Jurnalistlər Birliyinin üzvü,
Prezident təqaüdçüsü,
AMEA-nın Nizami Gəncəvi
adına Ədəbiyyat İnstitutunun
əməkdaşı

Hər bir ailəyə xoşbəxtlik bəxş edir körpə gəlişi... Ürəklərdə nura, dodaqlarda təbəssümə dönür körpə gülüşü! Bir mahni kimi qəlbləri ovsunlayır körpə qığıltısı. Günlərin birində bu körpələrin dilindən nəğmələr eşidəndə, şeirlər dinləyəndə, nağıllara qulaq asanda fərəhimizdən yerə-göyə sığmırdıq. Hansısa bir anda bu məsum və günahsız körpələrin baxışlarında kədər və dalğınlıq yanaqlarında göz yaşları görəndə ömrümüzün ən kədərli bağışlanmaz anını yaşayıyıq. Bu isə onları bizə d a h a

FİDAN NİZAMƏDDİN QIZININ "UŞAĞIN DUASI" HEKAYƏLƏR TOPLUSU HAQQINDA BƏSTƏLƏNMİŞ NOTLAR

ç o x
sevdilir,
daha çox meh-
ribanlaşdırır.

Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının yaşı qədimdir. İbtidai insanların həyat tərzi, əmək vərdisləri, təsərrüfat işləri, şifahi xalq ədəbiyyatımızda genişliyi ilə öz əksini tapmışdır.

Yazılı ədəbiyyatımızda

uşaq ədəbiyyatı və uşaq mətbuatı yeni inkişaf yoluna çıxmışdır. Müasir dövrümüzdə isə uşaq ədəbiyyatı ilə məşğul olan, gözəl, qəlboxşayan əsərlər yaradan, ədəblərimiz çoxdur. Lakin bu uşaqların qəlbini duyan müəlliflər çoxdur.

Bu müəlliflərdən biridə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun ədəbi tənqid şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, yazıçı Fidan Nizaməddin qızıdır.

Dövrü mətbuatda tez-tez uşaqlar üçün yazdığı hekayələrini dərc etdirən Fidan xanımın 2020-ci ildə "Şərq-Qərb" nəşriyyatında "Uşağın duası" adlı kitabı nəşr olunaraq geniş oxucu kütləsinin ixtiyarına verilmişdir. "Uşağın duası" kitabının digər uşaqlar üçün yazılmış kitablardan fərqləndirən cəhətlərdən birisi kitabın bütöv dünyanı bürüyən pandemiya dövründə meydana çıxması və bu qorxunc bəlanın - koronavirusun törətdiyi fəsadlardır.

Kitabda 26 müxtəlif mövzulu kiçik həcmli hekayələr

yer alsada, onların bir çoxunda koronavirus qorxusunu yaşanmış, bu qəfil gələn, gözle-nilməz bəlalər törədən, qorxunc hallara yol açan və bunları gören, yaşayan uşaqların həyatından, duyğularından danışılır.

"Fidanın yığcam hekayələrinə yığcam ön söz"

adlı yazısında filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Qəzənfər Paşayev "Uşağın duası" kitabı haqqında yazır: "Bu gənc yazıçı haqqında böyük fikirdə olmaqdan çox-çox uzağam. Ancaq Anton Çexovun, Mir Cəlalin və Salam Qədirzadənin hekayələrindəki yığcamlığı Fidanın hekayələrində gördüm və bu məni çox sevindirdi. Bu yığcam hekayələrdə məna dolu mətləblərdən söz açılır. Hekayələrin hamısı kiçikhəcmli, ibrətəməlidir. Uşaqlar üçün yazılmış hekayələr elə belə də olmalıdır".

Bu fikirlər hörmətli profes-

so-
r u n
gənc bir yazıçının yaradıcılığına, onun sənətkarlıq qabiliyyətinə verdiyi layiqli qiymətdir. Və deyərdim ki, çox yerində söylənilən layiqli qiymətdir.

Doğrudan da, iki-üç vərəqli hekayələrin hər birində insan iztəbləri çox ustalıqla, real boyalarla təsvir edilmiş, oxucularına təqdim olunmuşdur.

Kitabdakı "Uşaqların duası" adlı müəllif sözü də çox maraqlı və təsirlidir. "Keçid dövrü" deyilən illərin uşaqlarının üzünə həyat doyuncu gül-mədi: "Şanlı Ordu"nun törətdiyi 20 yanvar qırğını, Sovet ordusunun köməyi ilə erməni qan içənlərinin həyata keçirdikləri Xocalı faciəsi, Qarabağ adlı dilbər güşənin və ət-raf rayonların yadellilər tərəfindən işğal edilməsi, respublikaya rəhbərlik edənlərin səriştəsizliyinin törətdiyi hərcimərçlik məhz onların uşaqılıq illərinə düşmüş, ömrü saf və təmiz xatirələrlə yadda qalan xoşbəxt anlarını əllərindən almışdır.

XXI əsrin 20-ci illərində isə bütүн bəşəriyyəti ən qorxulu bəla - koronavirus ram etdi. Uşaqlar da bu bəlaya turş gəldilər. Bağçalardan, məktəblərindən, dostlarından, oyunlarından uzaq düşdülər - uşaqılıq anlarını, illərini itirdilər.

"Uçurum" kitabın ilk hekayəsidir. Və bu hekayəni həyəcənsiz oxumaq olmur: "Ölüm qorxusundan hamı eyni cür qorxur - ölüm kimi. Tez-tez düşündüyüm bir məslə vardı: Görəsən, insan ölüm anında kimi düşünür? Nəyi xatırlayır?" Kitabdan nümunə gətirdiyimiz bu və ya digər suallara hegemon dövlətlərin Suriyada törətdikləri dəhşətli müharibə nəticəsində ölüm ayağında can verən uşağın cavabı heyretəməli və qəlbağrıdıçı-

dır: "Hər şeyi Allaha deyəcəm!"

Müəllif qərribə bir sualla da oxucusuna müraciət edir: "Bəlkə də, bu səbəbdən dünyanı sarsıdan, hamının ciyirinə ölüm çələngi hörən bu ağır xəstəlik uşaqlardan yan keçir..." Və sonda... "Bu gün Allaha şikayətə gedən o suriyalı uşaq sükut içində boğulan dünyanın yalın küçələrində yaşadıklarını və yaşaya bilmədiklərini düşünərək uçurumlarda çərpələng uçurur..." Hər nədirse qəlb göynədən hamını düzlüyə hegemonluqdan uzaq olmaya səsləyən, susmayan bir sədadır.

Fidan Nizaməddin qızı "Uşağın duası" kitabındakı hekayələrin bir çoxuna mövzuya uyğun olaraq böyük şəxsiyyətlərin müdrik fikirlərindən sitatlar gətirmişdir.

"Uçurum" hekayəsində Nitsşenin "Uçurumlar se-vəninin qanadları olmalı. Yüksək dağlarda buzlar içində könülü yaşamaqdır fəlsəfə...", "Uşaq evində karantin"də Xalid Hüseyinin "Uşaqlar qorxu ilə belə mübarizə aparır - onlar yuxuya gedirlər", "Günəşin ad günü"na Jül Renarin "Hər gün bir stəkan günəş içib, bir çovdar sünbülü yemək lazımdır", "Niyyətə" Ebussudat Əfədinin "Yarın haqqın divanına varınca, hesab sor-rar Süleymandan karınca", "Babamın medalları" sə-nədli hekayəsində Viktor Hüqonun "Sülh bəşəriyyətin xilas müharibə isə cina-yətdir", "Son gediş"ə isə Mehmet Akif Ersoyun "Dul kaldı kadınlar, babasız kaldı cocuklar, bir gir yedə bin ailenin matemi çağlar". Bu sitatlar hekayələrin mövzularına uyğun seçilmiş onların mövzuları ilə vəhdət təşkil edirlər.

Odlar Yurdu Azərbaycanımızın

başının üstünü almış qara buludların dağılması iyirmi səkkiz ildən çox çəkdi. Bu illər ərzində işğal edilmiş torpaqlarımızın düşmən tapdaqlarında inlədi, insanlarımız öz doğma el-obalarından qaçqın və köçgünə döndülər.

Evlərə şəhidlər getirilirdi. Bütүн bu hisslər Fidan Nizaməddin qızının "Son gediş" hekayəsində özünəməxsus deyim tərzi ilə öz əksini tapmışdır.

Bu hekayədə ata-oğul münasibətləri, dünyanın ən böyük və müqəddəs üçrəngli bayrağına məhəbbət, torpaq uğrunda canını qurban vermiş şəhidə böyük ehtiram, atasız qalmış evin kişilik yükünü hələ bərkiməyən çiyinlərə götürmək kimi missiyanı həyata keçirən bir uşağın obrazı canlandırılmışdır: "Sıra dağlar kimi arxasına dönmədən canını verən, müqəddəs bayrağımızın qucağında, qoruduğu və qanının axdığı tor-

pağa qovuşacaqdı atası". İzdihamin qarşısına çıxıb hasar qapısında atasını qarşılayır, elə bu anda anlayır ki, atası ölümü ilə Şəhidlik zirvəsinə qovuşub, bu andan etibarən bu həyatda atasının əvəzinə yerləşər edəcəkdir. Bu onun mənəvi borcudur.

Kitabdakı hekayələrin hər birisi psixoloji cəhətdən uşaq dünyasını əks etdirir. "Küsmək haqqım..." isə oxunduqdan sonra oxucuda çox böyük əks səda yaradır. Müəllifin səkkiz yaşında atasız qalan qızı Cəmiləyə ünvanladığı bu hekayə çox mənalı və aktual

m ö v -
zuya toxu-
nubdur: "Göz yaşımın sayı qədər-di küsməklərim... Həyatdakı sonuncu əzizimin məni tək qoyması kimi küsürəm. Mən küsəndə özümü yə küresinin sonuncu insanı kimi hiss edirəm. Məktəbdə coğrafiya kabinetində müəllimin stolunun üzərindəki qlobusu fırladan bir uşağın şəhadət barmağı kimi tək tənha qalırım".

Hekayədə küsən uşağın düşüncələri ilə "küsmək" məhvumu bir neçə mənada hallanır:

- Küsmək həyatında ondan əziz biri yoxdur deməkdir;
- Küsmək sönmüş vulkanın tüstüsüdür. Barışanda püskürəcək;
- Küsmək mənim xarakterimin bu həyatdan dönüş hissesidir.
- Küsmək diqqətsizlikdən doğulan bir körpədir;
- Küsmək həyata sevgi ilə qarışanların şirin qəmzəsidir; Atasını səkkiz yaşından itirən qızçıqaz həyatda küsməyi öyrənir və qərribədir ki, yalnız anasından küsür. Onun üçün dünyanın sonuncu adamı anasındır.

Qərribədir, hamının atası, anası, əzizləri, doğmaları dünyadan köçür, onlara yetim deyilmir, bəs niyə yalnız uşaqlara yetim deyilir? Hələ qız qəhrəmanımız üçün açılmayan bir sualda cavab gözləyir: "İnsanlar arasında bir ifadə var - yetimdoyuran. Yəni, böyük həcmli boşqab. Bu ifadəni də pis qarşılayır qızçıqaz. Ümumiyyətlə bu hissləri duyğuları duymaq üçün hekayənin özünü diqqətlə oxumaq əsasdır. Verilən suallara özün cavab tapmalısan..."

"Uşağın duası" hekayələr toplusu cəlbedici tərtibatla hər hekayənin mövzusunə uyğun rəsm əsərləri ilə oxuculara təqdim olunmuşdur.

Biz elmi-tədqiqat sahəsində bir çox uğurlara imza atmış, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Prezident mükafatçısı Fidan Nizaməddin qızına bədii yaradıcılıq yollarında uğurlar diləyir, uşaqların təzəldə dünyalarını obrazlı şəkildə əks etdirən yeni əsərlərinin işıq üzü görməsini arzulayırıq... Fidan Nizaməddin qızının özünün yazdığı kimi "Uşaq aləmi günəş kimidir, işığı və istisi heç vaxt tükənmir..."